1940

SAU 7 SEPTEMBRE 1923

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE N°1364

HANOI

	1 tháng	3 tháng	6 tháng	1 năm
Một năm				$ 12 00
Các làng và				
Các công-sở		$ 8.00	$ 8.90	$ 16.00
Sau tháng	$ 3.00	$ 8.50	$ 8.20	$ 15.00
Ba tháng	$ 1.50	$ 1.75	$ 1.60	$ 3.00
Một tháng	$ 0.50	$ 0.60	$ 0.55	$ 1.00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM HUY LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN V. LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 5 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.

4e page.
- Une seule insertion. . . . 0$ 30 le c/m
- Par contrat annuel
- Par centimètre et par insertion. . . . . 0$ 18 le c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Sự học ở chốn hương-thôn

Một bài trước ta đã nói gần đây quan Giám-đốc nha Sơ-đẳng Học chính muốn cho sự học ở các trường nhà-quê cũng được cái hiệu-quả như các trường khác, nên đã định bỏ các giáo-sư đồi với cái lệ thuyên bổ như thế tất cũng vui lòng, chứ không ngại gì trường tỉnh với trường quê, không có sợ bị gì nơi vui với chốn tẻ: song ngại là ngại về nỗi nhà quê khó thuê nhà ở; tuy nhiên cái khó đó không phải là cái khó không thể gỡ được, các nơi đã lập được nhà trường, tất rồi cũng có thể dựng được nhà cho thầy ở. Song bài này không phải là bàn thêm về sự đó; bài này ta bàn là bàn về mấy cái cớ các trường nhà quê tại sao không có cái về sầm-uất như ở tỉnh, mà những việc thường xảy ra ở các trường nhà quê ở tỉnh không thấy xảy ra mấy khi; ở các nơi nhà quê cha mẹ học-trò với ông thầy thường hay có sự lôi thôi rắc-rối, lắm nơi cả đến thầy với trò nữa, lại có nơi dân làng phải đến làm biên bản, sư-cụ phải đem nhau đến quan. Thế là làm sao? Có phải các thầy về chỗ nhà quê, bắt nạt nhà quê, mà thầy không hết nghĩa-vụ của thầy chăng?

Quyết rằng không! Đã ghé vai gánh vác lấy nghĩa-vụ, nhất là cái nghĩa-vụ « *gõ đầu trẻ* », ai không có lương-tâm đối với nghĩa-vụ, ai không mong hết đạo làm thầy; học trò một ngày một khá, trường một ngày một đông, đó há chẳng phải là một cái hi-vọng độc nhất của người làm thầy rư; đau đâu hãng ngày lo không hết cái nghĩa-vụ giác hộ của mình, lẽ nào lại có lười biếng; và lại sự học ngày nay không phải như cách dạy học ngày xưa, ông thầy muốn dạy thế nào thì dạy, sự học ngày nay có chương-trình, có học qui, có sổ sách phân minh, có thì giờ nhất định, đâu đâu cũng một cái học-qui ấy, có phàn gì trường tỉnh với trường quê! Cái cớ ta nói ở trên quyết nhiên không phải rồi, vậy thì vì cớ gì? Vì những người có con đi học ở chỗ nhà quê, không biết qui thầy trọng thầy như những người ở tỉnh chăng? Cũng không phải! Ở chỗ tỉnh thành nhiều nhà cho con đi học chỉ biết con học ở trường ấy trường nọ, lớp ấy lớp nọ mà thôi, có người cũng không biết ông giáo nào dạy lớp con mình học và nhà ông giáo ở đâu nữa. Nhà quê thì không thế, có con đi học thì phải biết đến ông thầy, muốn sang thì bắc cầu kêu, muốn con hay chữ thì yêu lấy thầy; cái nghĩa sư chủ ở chỗ nhà quê quyết nhiên còn mặn-mà hơn ở chỗ tỉnh thành nhiều. Đã không phải vì hai cớ ấy, vậy ta thử xét xem cái nguyên-nhân sự lôi thôi rắc-rối đó bởi đâu mà sinh ra, khám phá được cái nguyên-nhân ấy, tưởng cũng có ảnh-hưởng đến sự học ở chốn hương-thôn phiếu vậy.

Con trẻ ở nhà quê thường hay có cái thói « *Hiệp* » nghĩa là *cậy* không phải là hiệp-phú, hiệp quí, mà là cậy gần nhà vậy.

Ta xét như một câu phương-ngôn rất thông thường ở chỗ thôn quê: « ra đồng đất nước người, đứa lên mười cũng phải gọi bằng anh ». Ra đồng đất nước người mà đứa lên mười cũng phải gọi bằng anh, thì tất rằng khi ở đồng đất nước nhà, đứa lên mười không phải gọi bằng anh vậy.

Cậu trẻ con nhà quê nếu theo cha anh ra tỉnh thì ngo-ngác dụt-dè, thì mị khép nép dễ thương lắm, nếu các cậu ấy mà ở làng các cậu ấy ư, thì quả nhiên không có cái vẻ ấy nữa, tỉnh danh xác láo, khác hẳn khi đi ra khỏi làng. Ta thường nghiệm thấy khi ta cho chỉ cả những ông ăn vận khác kiểu mà người nhà-quê hay chỉ trỏ để dử trẻ con, đi ngang qua đồng đất làng các cậu, các cậu kéo hàng lũ đi theo sau, cười cợt chê diễu, có cậu lại tinh nghịch lấy bùn hay nem đá, rồi ù té chạy vào trong làng, lấy là cái « hiệp » của các cậu đấy.

Nay làng các cậu lập nên được nhà trường, cho cả trẻ thiên-hạ đến học, các cậu đối với những trẻ đến học ấy thì là « trường của làng ta »; mà những trẻ kia đối với các cậu thì là những « đứa lên mười » đấy. Cổ-nhân đã có câu dạy: đi học không nên hiệp-phú hiệp-quí, các cậu đã cậy là người làng, đối với những trẻ đến học nhờ làng cậu, ông thầy cũng khó xử những cái kiện lặt vặt đó.

Mà thường hay vì những việc lặt vặt đó trẻ con làm mất lòng người lớn cũng có. — Ở chỗ nhà quê hay có cái « *Khí* » vậy, con đi học về, cha mẹ tỉ-tê hỏi, nó tỉ-tê nói thầy thế nọ thầy thế kia, ấy là cha mẹ đã nghĩ ngay đến câu: đánh chó không ngó mặt chủ nhà, thầy chẳng coi con mình hơn... thầy chẳng thế này... thầy chẳng thế khác... đem bụng oán thầy; thậm-chí có người vì thầy con người dưới con cái người hèn hơn mình ở trong làng, hay thầy con phải phạt mà lấy làm xấu hổ đem con về không cho đi học nữa. Lại còn cái oán vọng oái-oăm này nữa, trường làng mình mà con mình không được học, cháu mình không được học, rể mình không được học, mà có phải ông con, ông cháu, ông rể ấy có bé bỏng gì cho cam, đứng vạch với vào cột có lẽ cao đến thước tầm sự học có niên hạn, ông thầy không thể nhận được cho thêm ra một môi oán-vọng lôi thôi.

Ấy những sự lôi-thôi ở chốn thôn-quê còn nhiều lắm không kể xiết được, song đại khái có mấy cái ác-cản ấy là nhiều hơn cả, ta kể ra đây là có ý mong các nơi đã lập được nhà trường, là vì đồng-bào mà lập, chứ không phải vì gì con em nhà mình, không phải vì gì chút « phẩm-hàm » đạo « trường-lực ». Mà những nhà có con đi học cho nên nuông con và nghe con, phải nên biết rằng: Trong nhà-trường ông thầy coi ai cũng như ai, ai học hơn thì ngồi trên, ai học kém thì ngồi dưới, tính-hạnh tốt thì được thưởng, tính-hạnh xấu thì phải phạt, trên dưới thưởng phạt ở chỗ nhà trường, chẳng qua chỉ để khích khuyến cái học hạnh của học-trò mà thôi, chứ ông thầy có phân biệt đâu con ông chánh với con ông xã, rể ông lý với cháu anh cu, học-trò này là học-trò « nội trường » (1), học-trò kia là học-trò « ngoại trường » (2).

Ấy các nhà có con đi học cũng các ông kỳ-hào ở chốn thôn-quê có bỏ được những cái khí vật, những cái thói hay nghe con, rướng con ấy, dạy bảo con em bắt phải theo khuôn phép nhà trường, thì sự học ở hương-thôn hoa may mới có ngày mong có được cái hiệu quả tốt tươi chăng.

B. M.

1 2 Theo sự học nho ngày xưa, học-trò trong làng thì gọi là nội trường, học trò ngoài đến học thì gọi là ngoại trường.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux ngày 5 và 6 Septembre 1923

Một cuộc bay

Nhà phi-hành-gia nước Pháp tên là Dagneau bay từ Paris đến Stockholm, đồ-đồng mỗi giờ bay được 200 km.

Dư luận nước Anh đối với bài diễn văn của viên thủ-tướng mới nước Đức

Báo *Morning Post* bình-phẩm bài diễn-văn của viên thủ-tướng Stresemann có nói: M. Stresemann nói đến đàn con đường mới khiến cho cuộc giao-tế của nước Đức đối với Đồng-minh được êm-ái hơn.

Tin Trung-hoa

Ngày 31 Août 1923

Hương-cảng đặc-điện

Hạm-đội cũng quân Tưởng-quang-Lượng đã tiến sang Đông-giang. Tại Bình-sơn có một trận tên Dương-quân bị chết đuối.

Vấn-đề tuyển-cử tổng-thống

Tổng-thống dự tuyển bội Ngô-cảnh-Liêm đã biết tỏ là vô-hiệu nhưng vì kế mưu nhà trách, cho nên quyết định trong hai tuần-lễ nữa sẽ cử hành.

Tin Sơn-đông

Nghị-hội tỉnh Sơn-đông đã điện về Bắc-kinh xin bỏ đốc-quân.

Tin Ngô-cảnh-Liêm

Các chính-đoàn viết thư cho Ngô-cảnh-Liêm giục khai tổng-thống dự tuyển-bộ, và phát điện triệu các đồng-nhân trở về Bắc-kinh. Mồi tuần lễ lại hai lần thương hội-nghị.

Vấn đề tài-chính

Bọn Cao-lăng-Uất và Ngô-đạo-Lân đã hội-nghị không chịu nhận Chu-hữu-Tế làm tài-chính thứ-trưởng, định làm thời hãy đổi đáng Thẩm-bồng-Chiêu.

Tin Tôn truyền-Phương

Tôn-truyền-Phương nhân tài-chính bộ cự-tuyệt về việc trả-khoản, đã điện về Bắc-kinh, xin từ chức sư-trưởng.

Số tiền tuế phí

Tham-nghị-viện bá cáo số tiền tuế-phí tích-khiếm 97 vạn; chính nghị-viện cũng bá cáo tích khiếm hơn 33 vạn.

Tin Trương-Hồ

Ngày-hôm qua Trương-Hồ cùng Ngô-đạo-Lân đi xe máy sang Thiên-tân. Trương vì không thường ở Bắc-kinh, cho nên đã phái Ngô-đạng-Uy thay quyền để xem xét các văn-cảo.

Ngày 1er Septembre 1923

Hương-cảng đặc-điện

Dương-hi-Mẫn đã điện báo tin đại thắng, chiếm được Đạm-thủy, Lý-cần-Văn xin hàng Tưởng-quang-Lượng. Liên-quân đánh một trận rất dữ-dội, lại chiếm được Thái-vỹ, Tôn đại-nguyên-soái đã nhận cho Lý-cần-Văn được đầu thành.

Quân cảnh đối lương

Quân-cảnh trường-quan quê cho viên rằng: nếu không phải lương thì không thể nào đảm phụ trách-nhiệm được.

Tin Vương-hoài-Khánh

Vương hoài-Khánh đặt việc mới các viên trong tòa Nội-các, xin bảo rõ cho biết định bỏ hẳn chức phái lương, từ ý rất nghiêm-lệ.

Vấn-đề tài-chính

Họ nghị-viên cảnh-cáo với Trương-Hồ rằng: trong một tuần-lễ, nếu không cấp-phát số tiền tuế-phí thì sẽ có một cách đối-phó tương đương

Tin Lê-nguyên Hồng

Tòa nội-các nghe tin Lê-nguyên-Hồng ở Thiên-tân dùng cái danh-nghĩa tổng-thống mà gởi lời chia buồn cùng tổng-thống nước Mỹ, đã định điện cho trụ Mỹ công-sứ là Thi-đa-Cơ để ngăn-trở việc ấy.

PHÉP ĐO LÀM VIỆC NHIỀU HAY ÍT

Người ta khi làm việc khó nhọc, mất bao nhiêu khí lực, và trong giờ làm việc dùng sức nhiều hay ít, trước chưa có phép gì tính được. Mới đây một nhà bác học phát minh được một phép để tính xem người ta dùng sức nhiều ít thế nào. Phép ấy cũng gián tiếp mà thiết thực lắm, có lẽ rồi ra các công-xưởng sẽ dùng để đối đãi với những hạng lao-động. Chỉ dùng có một cái tải đa bơm hết không khí đi, trước khi làm việc bắt thở hơi vào trong tải ấy, (lấy vật gì nắt mũi lại, chỉ cho thở bằng miệng thôi); đến lúc không làm việc nữa, lại bắt thở hơi vào một cái tải đa khác, cũng đã bơm hết không khí đi trước rồi; sau đem cái hơi ở trong hai cái tải đa ấy mà so-sánh với nhau, kẻ người làm việc rồi mà hơi thở ra có nhiều thán khí, thì là trong giờ làm việc người ấy dùng sức mất nhiều, người nào thở ra ít thán khí, thì là dùng sức ít, vì rằng người ta khi làm việc, thì trong mình tiêu hóa mạnh hơn khi nghỉ ngơi. Người lao động dùng sức càng nhiều, thì tiêu hóa càng mạnh, mà thán khí trong mình thở ra lại càng nhiều. Cho nên nghiệm thán khí nhiều hay ít, thì biết làm việc siêng hay lười. Phép thí nghiệm ấy thật là không sai được.

Chuyện kỳ khôi

Dạ xin tố

Quan huyện Mỗ hầu tí-tí cụ lớn. Bỉ cụ lớn trên mặt hai quản chấn và hai quản xi, bài quan huyện thì có một đôi đũa. Cụ lớn rất được quản xi lão thứ năm, cả làng rập bài quảng đi rồi, còn quan huyện ra ý muốn thân cây, nhưng nghĩ một lúc lâu, đã sắp-sửa vét bài đi; cụ lớn một tay vít xe điếu vào mồi, một tay trỏ quan huyện, miệng tâm-tỉm cười nói: « Nào! ông huyện tố đi ». Quan huyện cái đầu, một tay giải tai, một tay cầm tờ giấy bài-chúc đã sẵn-sẵn giữa bàn mà nói nhỏ rằng: « Dạ, xin lệ. »

Nhà quê.

CẢI THIỆN-TAI DỮ-DỘI Ở NHẬT BẢN

Tàu André Lebon không việc gì

Tàu *André Lebon* không việc gì. Tàu khởi-hành ở Yokohama ngày 3 Septembre để đi Kobé. Trên tàu có chở 500 người Nhật tị-nạn.

Điện-tín của bộ Lính-sự Nhật ở Hải phòng tiếp được

Tokio, ngày 5 Septembre 1923

I. — Một phần các hạt Akasaka, Ushigome, Koishikawa và một phần lớn về hạt Azabu được bình yên không việc gì. Trong một mình hạt Fukagawa số người bị hại có tới 30.000 người.

II. — Ngày 2 Septembre, sau khi làm lễ cung chức ở Hoàng-cung bà tước Yamamoto, là thủ-tướng mới nước Nhật, đến công-quán của bộ Hải-quân, có hầu tước Yamanouchi, M. Hiranuma, thượng-thư bộ Hải-quân, và M. Hiranuma đợi bà-tước ở đấy. Bấy nhiêu ngài đều bị cây nước quán đi mất. Từ đấy tìm không thấy xác đâu cả.

III — Nữ-hoàng-thân Yamashina và Kayoo nghỉ mát ở Kamakura bị thương đã tạ thế. Hoàng-thân Matsukara cũng bị-thương.

IV. — Thành Odawara bị lửa cháy trong 48 giờ đồng-hồ.

Các thành Chiba và Kisarazu bị hãy hoại sạch cả.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 7 Septembre 1923

Nước Pháp chia buồn với nước Nhật

Vì nước Nhật gặp phải cái thiên-tai dữ-dội, hội-đồng các quan Thượng-thư định rằng ngày thứ sáu này các công-sở đều kéo cờ rũ, các nhà hát của chánh-phủ trợ cấp sẽ đóng cửa, và các bí-viện khắp trong hạt nước Pháp cũng có giấy sức phải nghỉ.

Tin ở Nhật gửi đến

Cứ như tin ở Nhật gửi đến thì cái thiên-tai mới rồi dữ-dội lắm, song hiện tình ở thành Tokio đã khá, nhờ có các đội hải-thuyền của nước Anh ở bể Trung-hoa giúp đỡ thì hiện nay đương tổ-chức việc vận-tải lương thực đến các nơi bị nạn.

Tại Hoa-kỳ hội Hồng-thập-tự đã tha được nhiều tiền để giúp kẻ bị nạn.

Xưởng đóng tàu ở Yokohama bị hãy hoại.

Trong bà ngày giời tai nạn đương dữ dội, mà viên coi sở Vô-tuyến của Nhật ở Tomioka vẫn thông tin từ luôn được với ngoại quốc, các báo đều khen ngợi.

Tin ở Thượng-hải gởi về

Quan lính-sự Pháp ở Thượng-hải có gởi đến những tin sau này:

« Thành Yokohama bị hãy hoại sạch cả. Thành Tokio bị hại mất hai phần ba. Bộ đại-sứ Pháp ở Tokio, bộ lính sự Pháp ở Yokohama bị hãy hoại, quan lính sự Dejardin bị hại. Quan đại-sứ thì bình yên không việc gì, Dejardin phu-nhân thì đã cứu được. Hiện chưa có tin tức gì về bảo quyền quan đại-sứ. Bảo quyền ông Damarie cũng được. MM. Bézard Tein Chevalier cùng các viên chức của hãng tàu biển tại Yokohama cũng được bình yên. Bốn bay năm vị nữ tu hành sinh Maur và một vị linh mục bị hại ở Yokohama.

Điện-báo Havas

Ngày 5 Septembre 1923

Tin San-francisco. — 85 người bị hại ở Tokio cộng là 10.000, và 65 người bị hại ở Yokohama cộng là 100.000.

NƯỚC Ý VỚI HY-LẠP

Bordeaux, ngày 6 Septembre 1923

Hội-đồng các quan đại-sứ đã xét bức thư của nước Hy-lạp trả lời lại bản tối-hậu thư nói về việc hành-hình ông tổng-tướng hội-đồng ấn-định đường cương-giới cho nước Ý và nước Albanie cùng các phái-viên của nước Ý.

Hội-đồng gửi nhận rằng nước Hy-lạp có nói: Nếu xét ra nước Hy-lạp đáng trách-cứ về việc hành-hình ấy, thì hội-đồng định số bồi-khoản bao nhiêu nước Hy-lạp cũng xin vâng theo. Chánh-phủ Hy-lạp lại xin lập một hội-đồng điều-tra để tìm-tòi cho kẻ tội-nhân. Hà dước có chấn trong hội-đồng ấn-định cương giới: đều có đại-biểu dân dự hội-đồng ấy.

Hội-đồng xét rằng cứ theo như luật-pháp Vạn-quốc thì những việc hành-hình về đường chánh-trị xảy ra trong địa-hạt một nước nào, thì nước ấy có trách cứ về các việc hành-hình ấy, vậy hội-đồng đã xét cái thể lệ về cuộc điều tra như này:

Sáng hôm thứ sáu hội-đồng sẽ hội ngoị.

Tin Moscou. — Viên đại-biểu nước Ý ở Moscou có đưa cho M. Tchitchérine một bức thư nói rằng việc đóng quân ở Corfou là một việc tạm thời đó thôi.

Tin Hy-lạp. — Quân Ý đóng tại nhiều đảo nhỏ trong bể Ionienne.

Các tàu của Hy-lạp được mệnh-lệnh lại vào trong vịnh Volo, vì bộ Egée đã khởi xung-đột với các tàu của nước Ý.

Cuộc thi thơ

Của Hoè-văn-Quảng sưu-tập

Thơ thi

DCXXVII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Ấy chốn làng nho lý-niệm chung.
Thi lệ gương soi treo vách Khổng,
Khoa-danh bia tạc đối non sông.
Trời Nam rạng vẻ ai đắp nhỉ?
Vua Lý gây nền cả phải không?
Mưa gió mặc dầu khi đổi mới.
Cung tường dấu cũ vẫn nguyên phong

Ng-trọng-Khản
Làng Mẫu-xá, Bắc-ninh

DCXXVIII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Triều Lý khen thay thực có công.
Giáo-hóa sâu in trên nước Nhật,
Công-trường cao đối với non sông.
Kia làn giang-hán dòng trong biếc,
Nọ khí thu dương bóng điểm hồng.
Con cháu rỡng tiên trai lẫn gái
Cùng nhau sáng bởi một niềm chung.

Trần-v-Kính, Ninh-giang

DCXXIX

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Nhà Giám từ vua Lý Thánh-tông.
Vẫn thấm bằng vàng khi Á vũ,
Không xiêu bia đá tác Ân-phong.
Khí thiêng Bạch-mã thêm chứa Trấn
Dòng biếc Kim-ngưu lại nức hương.
Dường cột cương-thường càng vững tấm,
Thành thành của Khổng thực không sàng.

Hạnh-Hiên, Bình-giang

DCXXX

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Văn-miếu trông lên bỗng chạnh lòng.
Ngọn sớp chung soi dòng nước Nhị,
Nén hương khói lộn tấm mây Nùng.
Xuân-thu trải đã bao sương tuyết,
Cơ-chỉ nguyên còn với núi sông.
Bồi khách rằng nho ai có biết,
Biết trong đạo thánh bỗ-ích không

Bùi-thị Cận, Thanh-hóa

DCXXXI

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Miếu vũ lâu-đài vẫn kính chung.
Bể thánh đội ơn con Á-vũ,
Rừng nho kìm hãm trận Ân-phong.

Giáp khoa hai chữ in đóng Nhị.
Kinh-sử năm xe gác đình hàng.
Đạo đức trếo gương vòng tạo-hóa,
Khiến người kim cổ đủ soi chung.

Vinh-An
Rue Châtelan, Phủ-lý

DCXXXII

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Tổ chức nên đây có phải không ?
Nhật nguyệt hương treo lồng nước Nhị
Xuân thu khói thoảng ngát non Nùng
Bắc-thành trấn cũ bia còn đó,
Đông-lỗ đền ngàn cảnh vẫn sáng.
Còn nước còn non còn đạo mạch,
Lý, Trần, Lê đó dấu còn phong,

Đặng-Kim
29, Rue Tirant, Hanoi

DCXXXIII

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Dẫn mạch thư hương nối họ Hồng.
Bể học rộng khơi trong đất Bắc,
Rừng nho sáng khắp giữa trời Đông.
Một nền thi-lễ giang tay với,
Bốn mặt cung tường ghé mắt trông,
Không miếu còn bia ghi để đó,
Trơ trơ như đá vững như đồng.

Ng-tích-Khiêm
59 Rue du Coton, Hanoi

DCXXXIV

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Miếu Khổng gần đây đẹp mắt trông.
Sánh với non sông Nùng Nhị vững,
Quản bao mưa gió Á Âu cuồng.
Nước rồng tiện đã theo thằng mặc,
Nhà Lạc-hồng đua học hiếu trung.
Phú mỹ cung tường cao chất ngất,
Nghe chuông kinh kính khắp phương đông.

DCXXXV

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Miếu Khổng tráng càng cảm đức dung.
Trò dậu trước bay trong nước Việt,
Cung tường cao đứng cận non Nùng,
Thấy tinh sang khắp trời Âu Á,
Mộc đục nung trên đất Lạc Hồng
Khuôn đúc ann-tài đây có phải ?
Thi thơ cảm nỗi giống tiên rồng.

Trần-phong-Quang
La Gianh-thanh, Quảng-nhơn

DCXXXVI

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Miếu Khổng càng cao ngất mấy trùng
Tối hạnh hương bay từng bên Nhị,
Nền xuân gió thổi khắp non Nùng.
Quy-sơn mấy tiếng truyền tai lễ.
Ngâm cảnh vui nhường tuổi mục phong
Thế đạo mặc dầu khi đổi mới,
Cang thường nêu cũ vẫn không long.

Đỗ-đăng-Đạo
Làng Chân-cầu, Hà-nam

DCXXXVII

Nghìn năm văn vật đất Thăng long,
Không miếu ngày nga một cõi Đông.
Cây cỏ ơn nhuần thánh-đạo,
Tường hòa nghi tạc dâu nho phong.
Ánh nêu tô-điểm dòng sông Nhị,
Nền đức xây nên ngọn núi Nùng.
Dàu bể bao phen phong-hóa cũ,
Lưu truyền tuổi cỏ với non sông.

Quách-văn-Ngoãn
7, Rue des Caisses, Hanoi

DCXXXVIII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Không miếu Lê Thánh Lý khởi công.
Đàn hạnh tương cây nói giống Lạc,
Lầu khuê tỏ rạng nước non Hồng.
Nguồn khơi đạo mạch thông Thừa-Tứ,
Bia lạc khoa-danh vững Nhị-Nùng.
Ấu Á văn-minh dù đổi mới,
Y quan nếp cũ vẫn tôn sùng.

Phạm-xuân-Vy
211, Rue de Tiên-an, Bắc-ninh

DCXXXIX

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Không miếu tức xưa đã kính sùng.
Muôn nhân cung tường theo lối Bắc,
Một nền danh giáo giữa trời Đông.
Trải bao khoa-bảng bia Lê Lý.
Rạng vẻ giang-sơn giống Lạc hồng.
Cuộc đổi tang thương nền vẫn vững
Khuê tinh ứng tượng ngoảnh đầu trông.

Phạm-xuân-Đính
Rue de Niêm-thắng, Bắc-ninh

DCXL

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Không miếu riêng vùng tả-khi chung.
Tường vách khéo tô nên cốt-thất,
Lửa hương gợi tỏ lối văn-phong.
Trải bao đắp đổi trong Lê Lý,
Còn nếp tôn nghiêm cảnh Nhị-Nùng,
Vào cửa tam quan nhìn nhận đó
Bút hoa khôn xiết vẻ hình dung.

Ng-thượng-Bân
92, Phố Bắc-ninh, Hanoi

DCXLI

Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,
Văn miếu lồn sừng trải mấy đông.
Chín bực cang-thường bền vững mãi.
Chốn hiểm bể thánh khí đầy cạn,
Mở để rừng nho tuông lauh làng.
Mỹ trọng từ xưa đường tấn hóa
Dưới đời chung đội đạc khôn càng.

DCXLII

Nghìn năm văn-vật đất Thăng long.
Văn miếu lồn sừng trải mấy đông
Tuyết ân gần nghe chuông cảnh tỉnh,
Hanh đàn xa lóng mỗ văn-phong,
Hạt mưa hóa nỗ trong sông Nhị.
Ngọn gió xuân phong mát núi Nùng.
Bao quản gió mưa Âu Á hội,
Kauc văn bia đá vững non sông.

Trần-tọi, Mộng-lau, Sinh-định

Cải chính

Số báo ra ngày 4 và 5 Septembre, trong mục này bài thơ DXLV câu thứ ba : *Hồ giám sông dừa... ...* cuối đơn sắp lầm ra *cuối dôn* ; bài DCII câu thứ ba : *Sơn đầu nêu cao...* cuối *nêu* sắp lầm ra *cuối nên* ; bài DCIII câu thứ ba *Hồ giám long lanh lan quốc tây*, cuối lầu sắp lầm ra *cuối nên*. Vậy nay xin cải chính lại cho đúng.

Tin nước liên xuống

Triều sông Hồng-hà

	6 Sept. sáng và giờ	15 giờ	7 Sept. sáng và giờ
Lao kay	78.00	77.90	77.90
Yên-bay	29.25	29.00	28.90
Việt-trì	14.00	14.09	14.10
Hanoi	9.54	9.64	9.75
Hưng-yên	10.00	»	9.35
Hoa-binh	7.10	7.20	7.00
Nguyên-bang	6.45	6.20	5.75
Phú-doan	21.57	21.47	21.13
Phú Yên-binh	2.20	2.15	2.09

Triều sông Thái-binh

	6 Sept. sáng và giờ	7 Sept. sáng và giờ
Thái-nguyên	22.07	22.35
Lâm	3.00	2.70
Pai Lạng-thương	3.86	3.92
Đáp-cầu	4.55	4.62
Phả-lại	3.39	3.47

SỐ NGƯỜI KHÔNG BIẾT CHỮ Ở HOA-KỲ

Nước Hoa-kỳ là một nước giáo-dục đã phổ-cập nhiều, người trong nước thường khoe rằng giai, gái, già, trẻ ai cũng biết chữ. Nhưng xét cho kỹ ra, thì con gái đến tuổi chưa vào nhà trường, chia ba đến một phần, hạng người không có tri-thức, thêm chỉ chưa hiện được bên tả bên hữu, cũng còn nhiều đến 200.000 người. Người đến tuổi mà chưa biết đọc thứ chữ nào cả độ 10.000 ; đem số người ấy mà cộng với cái số trẻ con chưa đi học, thì người Hoa-kỳ chưa biết chữ cả thảy có đến 1.110.000 người. Còn những người mới học được một vài năm rồi đi làm việc, hạng người ấy bỏ học từ bé, thì cũng chẳng khác gì người không học.

Ở nước Hoa-kỳ con gái đã học chuyên-môn chưa được một phần mười ; từ 18 tuổi trở xuống, chưa biết nói tiếng Anh trong 1.110.000 cũng còn đến 50.000, vì giáo-dục chưa có, cho nên thân-thể cũng không được khỏe mạnh. Kể về thể-chất, về đạo-đức, về lâm-lý dân Hoa-kỳ còn hư hỏng nhiều, không giúp việc được cho nhà nước, tính ra cũng đến 200.000.

VIỆC HANOI

Thời - tiết

7 giờ	27 độ
15 giờ	30 độ

Giá bạc. Giá bạc ngày 7 Septembre 1923 giá bạc ở kho Nhà nước định là 8 $ 95.

Tại gia quốc-trái. — *Ngày 7 Septembre 1923, 3 °/₀ 57.50.* — *4 °/₀ 1918 82.55* — *5 °/₀ 1915 1916 74.95.* — *5 °/₀ 1920 92,* — *6 °/₀ 1920 85 55.*

Cải thiện-tại tại Nhật-bản. — Phủ Toàn-quyền vừa tiếp được tin sáng hôm nay, hồ 9 giờ bức điện tín ở Paris gởi sang như sau này :

« Tòa Nội-các Pháp định rằng ngày hôm nay thứ sáu 7 Septembre tới các công sở nước Pháp cùng các thuộc-địa đều kéo cờ rang để tỏ lòng thân-ái với Nhật-bản về cái thiên tai mới rồi. »

Bầu cử hội-đồng thành-phố. — Quan Thống-sứ vừa ký ngạ-định hội họp các nhà dự bầu Hanoi đến ngày chủ nhật 7 Octobre 1923 thì bầu lại cả hội-đồng thành phố Hanoi.

Bầu từ 7 giờ sáng đến 5 giờ chiều. Đúng 5 giờ thì mở phiếu. Nếu kỳ bầu ấy chưa họp lệ thì đến chủ nhật sau là 14 Octobre 1923 sẽ bầu lại.

Vậy các nhà có ý tứng cử thì phải cổ động từ bây giờ mới vừa.

Hội-đồng ủy-viên của thành-phố. — Trong kỳ hội-đồng ủy-viên thành phố vừa rồi có quan Đốc-lý Mourroux chủ tọa và có những ông nầy đến dự họp.

MM Szymanski, Dubosq, Le Roy des Barres, Allemand, Perrod. Hoàng-quang-Hương, Phạm-duy-Tốn và Lê thuận-Khoát.

Xin kiếu : MM. Tissot, Abor Normandin.

Trong những việc đã bàn thì nên kể :

Xin tiền trợ cấp, — M Vincenti xin tiền trợ cứu cho các con M. Montely Hội-đồng cho 300 đồng.

Mua bán và đổi chác nhà đất. — Cả thảy hơn ba mươi việc, có việc thì hội-đồng ưng thuận, có việc thì hội-đồng bác,

Việc trưng nhà hát Tây, — Quan chánh hội-đồng có đọc một bức thư của quan Thống-đốc Nam-kỳ gửi một quyển điều-lệ về việc trưng các nhà hát Tây ở Saigon, Hanoi Haiphong do một phường linh trưng, cứ ba tháng ở Saigon và ba tháng lại ở Bắc-kỳ. Hội-đồng giao việc ấy cho ban coi về việc nhà hát.

Việc đặt tượng bác-sĩ Pasteur. — M. Dardelo chủ nhiệm báo *Avenir du Tonkin* làm quà cho thành phố một bức tượng bán thân của bác-sĩ Pasteur do nhà điêu khắc Aronson làm ra và tiền phí-bổn đặt tượng thì ông chịu cả. Hội-đồng vui lòng nhận và cảm ơn M. Dandolo, lại giao cho quan chánh Hội-đồng sắp đặt về việc dựng tượng ấy.

Nghênh-tiếp quan Toàn-quyền Merlin. — Quan chánh Hội đồng nói qua cho Hội-đồng rõ thể thức đón quan Toàn-quyền mới thế nào. Các thể thức ấy sau mới quyết định.

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố nàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

3569

Mồ Hoagay bị nỡ lò than. — Cái lò ở mồ than Hoagay ngày 3 Septembre bị nổ phải bốn người bị hại. Một người Tây là M. Pogam bị bỏng nặng ở mặt và gãy một ống chân, chắc rằng sẽ mất cả hai mắt, còn ba người Annam thì một người chết và hai người bị thương.

Cuộc đua xe đạp. — Chúng đến tối thứ bảy 15 Septembre lại có cuộc đua xe đạp ban đêm, chương-trình thì chưa nhất định.

Luật đi đường. — Quan Thống-sứ vừa cho đặt lại bộ luật đi đường và ngài đã cho gửi bản thảo đến hội ô-tô và du-lịch ở Bắc-kỳ để biết ý kiến thế nào.

Hội-chợ lần thứ năm sẽ mở từ 2 đến 16 Décembre tới nơi nầy.

Tòa Thượng-thẩm. — *Việc hối lộ.* — Vì việc M. Từ-chiếp-Hữu, nguyên tri-huyện Ân-thi (Hưng-yên) hối lộ 50 đồng của Ng-đức-Bình và 5 người nữa ở làng Dị-sử thuộc hạt Mỹ-hào và 100 đồng của Đào-v-Cúc, Ng-văn-Chuẩn ở hạt Ân-thi thì tòa Thượng-thẩm xét xong tuyên án phạt 6 tháng tù án treo và bắt phải bồi 150 đồng trả lại cho những người lễ tiền.

Lại một chú lính nữa cũng hối lộ. — Phạm-v-Hĩ là lính cơ cầm một cái trát giả đến nhà Đào-v-Trước là lý-trưởng dẫn tên lính đến nhà một người đàn bà góa có mấu mặt ở trong làng. Tên lính nói rằng có trát quan tỉnh bắt về việc chứa đồ lậu thuế. Bấy giờ tên lý-trưởng cầm cái trát giả giơ ra và đọc cho người đàn bà ấy nghe. Trước hết hai tên bắt chẳng nhận hiện 5 đồng sai mua rượu đỡ nhằm ăn nông. Khi cơm no rượu say rồi, tên lính lại còn đòi biện 3 p.50 lấy tiền ăn đường rồi mới dẫn chẳng nhân lên tỉnh. Đi được nửa đường thì gặp Ng-v-Đề là tên hầu hạ quan tỉnh hỏi đầu đuôi việc bắt giải. Người đàn bà bị giải thấy tên lý quen mình mà lại là đầy tớ quan tỉnh liền lạy van cầu cứu. Tên Đề mới bảo lo tiền để tên lý về nói với quan thì xong. Bấy giờ tên lính cơ giả tảng không nghe nói nhất định giải tỉnh để tên Đề phải nói mãi mới chịu đưa người đàn bà ấy về nhà thu xếp tiền, người đàn bà thu nhặt được 85 đồng đưa cho hai tên lý. Lũ tên lý đem tiền đến một chỗ chia nhau rồi kéo nhau về. Khi người đàn bà lý biết là giả mạo phát đơn đi kiện. Lũ tên lý biết việc đã đến quan thì lại nhà trọ tìm người đàn bà lý lại còn dám đặt điều dọa, làm sẵn một cái đơn xin thôi không kiện, cầm tay người đàn bà lý bôi mực vào mấy đầu ngón tay ấn vào đơn rồi đệ lên tòa án để tìm cách gỡ tội.

Tòa Nam-án tỉnh Kiến-an phạt lên Ng-văn-Đề 3 năm tù. Phạm-văn-Rĩ 2 năm tù và Đào-v-Trước 1 năm tù và tất cả ba tên cùng nhau phải nộp 100 đồng tiền phạt và bồi 93 p.50 trả lại cho người đàn-bà bị chúng lừa vì xét ra cái trát giả mạo là tên Đề làm ra đưa cho tên lính mang đi mà tên lý trưởng cũng là đồng đảng. Tòa Thượng-thẩm y án phạt tù tên Đề, tên Rĩ, giảm tội cho tên Trước xuống 8 tháng tù, lắng tiền phạt ba tên mỗi tên lên 100 đồng và y tiền bồi thường.

Cướp giật. — Tên Bài-v-Đầu làm cai sở Si-măng đánh bạc thua hết tiền, tờ mờ sáng trở về gặp một người đàn bà tên là Ng-thị-Ba đi chợ, liền lấy dao ra đọa đâm rồi cướp lấy tiền chạy mất. Bấy giờ người đàn bà mất tiền trí hồ lên, nhưng người tuần phòng làm bắt được đem nhận mặt thì đích là tên ấy. Hỏi thì nó nhất định kêu oan. Trước tên ấy đã một lần phải 6 tháng tù về tội ăn cắp, một lần 3 năm tù cũng về tội ăn cắp, một lần nữa 3 tháng tù về tội đánh người bị thương và một lần can về tội ăn cướp. Tòa Nam-án Hải-minh phạt lên tất cả một năm tù về tội cướp giật. Tòa Thượng-thẩm y án.

Hành hung. — Tòa Nam-án tỉnh Hải-dương phạt tên Ng-v-Năm và Ng-v-Kim mỗi tên 7 đồng về tội đánh người. Tòa Thượng thẩm y án và bắt hai tên ấy phải bồi 2 đồng cho người bị đánh.

Ăn trộm trâu. — Tòa Nam-án Hà-nam phạt tên Ng-xuân-Hinh, Mai-v-Nhất và Mai-v-Tam tức Tuyên mỗi tên 6 tháng tù về tội ăn cắp trâu. Tòa Thượng-thẩm thu cho tên Nhất, tên Tam vì xét không đủ chứng cớ và y án phạt tên Hinh vì có trát đòi không thấy đến hầu.

Ăn trộm giấy má. — Phạm-Khoa, Phạm-Thiệu, Phạm-Cò bị lý-trưởng làng tên là Phạm-Hộ thưa rằng thấy vắng nhà vào ăn cắp giấy má rồi đi kiện vu. Tòa Nam án tỉnh Ninh bình ết là lý-trưởng bị những người ấy kiện, thì mà xa cho ba người ấy. Tòa Thượng-thẩm y án.

Ăn cướp. — Tòa Nam-án tỉnh Thái-bình phạt tên Ng-ngọc-Kiên, Ng-doãn-Rật và Phạm-công-Nhân mỗi tên 3 tháng tù về tội đồng đảng ăn cướp. Tòa Thượng-thẩm y án.

Tòa Nam án tỉnh Thái-bình phạt tên Đỗ-tử-Thường và Vũ-công-Nam mỗi tên 5 năm tù về tội ăn cướp. Tòa Thượng-thẩm giảm tội mỗi tên xuống 3 năm.

Tiêu dan. — Đào-v-Các và Ng-văn-Chuẩn bị quan huyện Từ-chiếp-Hữu ở huyện Ân-thi (Hưng-yên) làm án vì cảnh phạt mỗi người 2 đồng về việc giết trâu không xin phép thì nay xin xóa án. Tòa Thượng-thẩm cho tiên cái án ấy đi vì xét hai người ấy có xin phép quan Trợ ở huyện ấy rồi, chứ không phải tự tiện giết trâu.

Đánh người bị thương. — Tòa Nam-án tỉnh Hanam phạt Chu-văn-Canh 10 đồng về tội đánh một người láng tên là Chu-v-Thi. Tòa Thượng-thẩm y án nhưng lượng cho án treo vì tên ấy đã có tuổi.

Cần người làm việc

Cần dùng nhiều người biết vẽ, chữa cao-su ở bánh xe ô-tô và phải có giấy kỳ nhận rằng xưa nay đã biết làm nghề ấy.

Hỏi tại Société d'Application des Procédés «Fit» 21, đường Rollande. Hanoi.

3669

Học bổng. — Các học-sinh có tên sau nầy được số tiền học bổng ấn học tại trường về ban Trung học bản xứ trong năm 1923, 1924.

A. Học bổng cũ năm nay lại được

Hà-dương-Cau, Ng-văn-Lễ, Ng-v-Trạch, Phạm-trung-Cần, Đỗ-tri-Lễ, Trần-v-Ninh, Trần-v-Khang, Trần-v-Long, Ng-thiện-Chi, Phạm-v-Bang, Cung-thúc-Tinh, Cung-bình-Hân.

B. Học bổng mới

Trần-lâm-Bảo, Phạm-nguyên-Cảnh, Khúc-Đan, Phạm-xuân-Độ, Đàm-quang-Hải, Nghiêm-xuân-Khai, Lê-văn-Kinh, Phạm-trọng-Lương, Lý-văn-Nhĩ, Ng-văn-Nhiếp, Lê-hai-Phú, Mạc quốc-Quyền, Đàm-quang-Riêu, Vũ-v-Tinh, Đỗ-như-Uẩn, Vũ-hữu-Kỳ, Ng-văn-Sắc, Phạm-học-Hải,

Thi tiếng Thái. — Từ nay cứ mỗi năm sẽ có một kỳ thi tiếng Thái. Những người trúng tuyển sẽ được lĩnh một khoản phụ cấp riêng theo như nghị-định ngày 13 Mars 1923.

Hội-đồng sát hạch có :

Một quan cai-trị làm chánh Hội-đồng, một ông hội-viên Tây và một ông hội-viên bản xứ.

Kỳ thi có những bài nầy :

1° *Làm Thông ngôn.* — Một quan chấm thi nói chuyện bằng tiếng Tây với một người bản xứ nói tiếng Thái mà người ứng thi phải đứng làm thông ngôn. Số nhân với 1.

2° Người ứng thi nói chuyện bằng tiếng Thái với một quan chấm thi rồi nói chuyện với một người bản xứ biết tiếng Thái. Số nhân với 2.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

số 13

ĐÁ-BIẾT-TUỔI-VÀNG

(Trinh-thám tiểu thuyết)

PHẠM-BÙI-CẨM dịch-thuật

Cuốn tiểu-thuyết này cho là ái-tình tiểu-thuyết cũng được, mà cho là trinh-thám tiểu-thuyết cũng được. Vậy xin dịch ra để cống-hiến các bạn độc-giả một cuộc tiêu-khiển khiến-hứng trong khi tiêu-hóa trà-dư !

...Đến như đối mặt một lời, thì trong chỗ săn-quần, lại là lần thứ nhất mà tôi được vàng lĩnh lời vàng tiếng ngọc... ! Tôi gặp đàn bà đã nhiều, những người xinh đẹp như nàng, cũng không phải ít, thường thường những người ấy lại còn gia đặc ân cho tôi nữa, cũng ân cần tử tế, hơn là nàng đối với tôi.... Những điều đó đều không quan thiết gì đến câu chuyện bây giờ... Câu chuyện bây giờ mà nàng hỏi tôi đây, chắc phải là những lời gan ruột ! Vậy tôi xin mở gan rạch ruột mà nói để nàng hay : Các bực danh-viên khuê-tú trong thế-giới này từ nay trở đi, trừ nàng ra không còn ai là người thứ hai nữa. Ba sinh hương lửa, một tấm tình ai, trộn đêm vỏ bóng một trời, không dám có nửa lời man muội.

Nàng nghe nói ràng mlnn, cặp mắt trông tôi đưa đi chỗ khác ! Tôi nhận kỳ thì nàng cũng không có chiều giận-dỗi ! Hỡi lâu mới hỏi lại rằng :

— Ông nói khiến cho tôi đây khó hiểu. Tôi chẳng qua cũng như người khác ! ông đối với tôi, hay người khác như tôi nữa ; cũng chẳng qua biết người biết mặt chớ biết lòng làm sao ? Sao tôi lại có khác với mọi người nhan sắc cũng như tôi, mà ngày trước ông đã từng gặp gỡ được ?

Tôi nghe nói mỉm cười, nghiêng mình mà nói :

— Nàng hỏi lại sao, thì chính tôi đây cũng không hiểu, cỏ lẽ đông-đào tấy liếu, ba-sinh ấn cũng duyên trời ! Nàng bảo tôi không biết lòng nàng, song xem trong khi trò-truyện mặn-mà, tôi đâm quyết rằng nàng cũng không phải kẻ vô-tình, mà định trốn khỏi vành Đào-chủ...! Vậy rắp mong rằng nàng sẽ rửa sạch hầu những vẻ lạnh-lùng như trước, mà trả lại những nết-na thùy-mị lúa này... Một người đẹp có mấy thân, tôi xin khẩu đát cầu trời, nhưu cho nàng là một bực nghiêng-thành nghiêng-nước.....

Lúc tôi nói, nàng vẫn cái điệu chăm chuyện, như người cầm dịp, đề nghe người tiếu-nhạc cho nghe... Bấy giờ tên bồi bàn bưng lên một món xào, tôi lại phải ngừng câu chuyện lại !.. Tên bồi đã xuống, nàng mới đáp lại.

— Từ-khi cũng ra chiều đứng mực, tiếng vàng sang-sảng, thân nhiên không e-lệ ngập ngừng. Duy trong cặp thu-ba, không sao che kín được tinh riêng, bao nhiêu những vẻ kiều mị mê nhân, khiến tôi trông đâm ngẩn say, lửa ngẫn ngỏ lạnh.

Nàng nói :

— Chúng ta trò-chuyện hôm nay, cũng suông-sã quá ! Song tôi đến đây là cốt hỏi tin Cách-tư-thắc. Hôm qua ông có gặp người ấy không ?

Tôi nói :

— Thưa có ! — Bấy giờ tôi cũng nghiêm nét mặt lại.

Nàng lại đưa mắt nhìn tôi mà hỏi :

— Ông thấy người ấy thế nào ?

Tôi nói :

— Tôi xin thưa thực để nàng rõ cho, việc đó rất lạ lùng, tôi không biết ra đâu đuôi làm sao cả !

Nàng hỏi :

— Sao vậy... ? Ông !

Tôi nói :

— Tôi xin thưa thực ! Tôi thấy Cách-tư-thắc như một tên trọng-tội, sắp đem ra xử tử. Người giam hãm tức là người phá cửa xông vào phòng tôi ! Tôi chắc người ấy tất là sứu-nhân của Cách-tư-thắc.

Nàng nói :

— Thì đã hẳn... Song người ấy chính là cứu-nhân của Cách-tư-thắc đó, thì ông định làm gì ?

Tôi nói :

— Cứ ý tôi thì quyết phải báo cảnh-sát để xét xử việc này mới được !

Nàng mỉm cười mà rằng :

— Ông thật là người nước Anh ! Người nước Anh chỉ biết trên thì trông cậy pháp-luật nhà vua, dưới thì tai-sai lại như báo Thái-mụ-sĩ, cái tài cán của người nước Anh đến thế là tuyệt-phẩm ! Cái thủ-đoạn của người nước Anh đến thế là hết trò ! Duy việc này thì đã pháp-luật, đã báo-chương cũng không giáp cho ông được việc gì vậy.

Tôi nói :

— Điều đó chưa chắc đã phải ! ở nước Anh tôi pháp-luật triều-đình nghiêm, thế lực báo-chương mạnh ! Tôi quyết không chịu ngồi nhìn cho hai đứa tiểu-nhân ác, tung-lộc được người trẻ tuổi bạc đầu mà làm vào tử-địa, vậy thì còn tôi tôi quyết một lần...

Nàng nói :

— Ông không muốn cho người ấy chết, thì sao không đem người ta ra ?

Tôi nói :

— Đem ra thì để người ta đâu được ?

Nàng nói :

— Ông đã có lòng quá yêu đến, thì sao không khiêng người ta về tôn-phủ có được không !

Tôi nói :

— Sức tôi có thể làm được thế kia ư ?

Nàng nói :

— Vâng ! con người như Cách-tư-thắc, tôi đây thật không thương ! vì đã cỗ sức cứu sống, cũng không sao cứu được cho khỏi chết ! Duy ngay bây giờ nhà nước chết thì tôi thật không muốn thế chút nào ?

Tôi hỏi :

— Tại làm sao thế ?

Nàng nói :

— Trong bụng bận chẳng còn chữa chết một việc bí-mật đó sao ?

Tôi nói :

— Bí-nhân xem người tuổi trẻ bạc đầu ấy vẫn còn cứng cỏ ; quyết không bao giờ chịu đem chuyện kín mà nói với nàng !

Nàng nói :

— Phải việc bí-mật đó, đối với tôi càng hại người kia, thì hẳn quyết rằng sống để đi chết đem đi, chớ không chịu nói. Song đối với ông thì hoặc giả có chịu thú thực chăng ?

Tôi nói :

—Tôi biết việc ấy cũng không phải là việc hay, và chuyện kín của người ta, tôi cũng không muốn tò mò đến. Việc ấy tuy chẳng ngay cho tinh mạnh nữa, song chỉ sợ kẻ có tinh rinh trong bọi, xỏ ra mà đánh, người ngã tất đông.....

Nàng đường như cũng hiểu ý tôi, liền nói :

— Tôi xem ông, cũng không đến nỗi là kẻ không biết người. Song sự như câu nói vừa rồi, thì sao chẳng về mà đánh quần, mà đi sắc, mà làm một ông nhà giàu thú quê, thì cũng sung sướng chán ! Vì những điều bí-mật, chẳng qua chỉ thế mà thôi ! Nhất-định vào trong con đường thế-giới là chỗ trăm đường ngàn lối, ngỡ tắt lối ngang, thật chẳng khỏi gặp sao cho khỏi sa chân lỡ bước ! Nghĩ cũng mực cười cho ông quá ! thôi ông tính liền bảng giao trả, rồi đưa tôi lên xe ! Tôi còn bận có việc ở chỗ khác !

(Còn nữa).

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

ĐỒNG-HỒ
BÁO THỨC
MẠNH PHÁP
Máy kỹ-nhi thượng hạng
Mặt có kim có chất đạ-quang
BẢO HÀNH 5 NĂM
Giá..... 5$00
BÁN TẠI HIỆU
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI

Vì dùng không hết mà bán

MỘT CÁI XE Ô-TÔ "FORD"

Còn tốt lắm, máy hút dầu săng hiệu "Zénith" (*Carburateur Zénith*), đèn điện và đèn đất.

Hỏi tại : M. Moisan, Société des Tuileries, Đáp-cầu. 3658

CÁC PHÁO-TÂY MỚI, BÁN CHIÊU-HÀNG

Bản-hiệu có trữ nhiều thứ pháo-Tây để dùng về các ngày tiệc và hội. Lại có riêng một thứ thuốc xanh đỏ (flamme de Bengale) để các nhà hát dùng cho hợp vẻ-sinh vì chế **không có khói khét**, *sáng tỏ, màu đẹp và cháy chậm,* **để lâu không ướt**.

Các quý-khách ở xa có cần tới thì xin gửi thư về thương-lượng và lấy hóa-giá, sẽ gửi theo tầu thủy hay hóa-xa, không gửi giấy thép được.

Xin chiếu-cố.

XUÂN-HÒA, tạp-hóa
99, Phố Hàng Gai, Hanoi.
2097

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng các-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đặt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày để có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Răn-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

3° Rã một câu văn đáp bằng tiếng Thái, do Hội-đồng chọn. Hạn trong 15 phút trả lời. Số nhân với 2.

Điểm số mỗi bài cho từ 0 đến 20. Ít ra phải đỗ 65 điểm mới được tiền thưởng.

Kỳ thi năm nay định vào ngày thứ hai 15 Octobre hồi 8 giờ sáng tại phủ Thống-sứ.

Các viên tham-tá và thư-ký bản-xứ muốn tình nguyện ứng thí phải đệ đơn về phủ Thống-sứ trước ngày thi 15 ngày.

Công-ty Phạm văn-Phi CẦN NGƯỜI LÀM máy và tài-xế cầm xe ô-tô — Xem trang thứ tư. 2013

Ngạch quan lại — M. Phạm-bá-Dinh, hậu tuyển tri huyện, trợ-tá huyện Yên-mỹ (Hưng-yên), nay đổi đi trợ-tá huyện Ân-thi (Hưng-yên) thay M. Vũ-Tuyên tạ thế.

M. Hoàng-xuân-Đỉnh, tri huyện hạng ba tại huyện Lập-thạch (Vĩnh-yên) được nghỉ dưỡng bệnh hai tháng tại Hanoi.

M. Dương-bách-Duyệt, hậu tuyển tri huyện, trợ tá phủ Yên-lãng (Phúc-yên) được nghỉ phép 29 ngày.

M. Ng-Ngô, thừa phái hạng ba tại Kiến-an được nghỉ dưỡng bệnh ba tháng nữa lương.

M. Ng-tu-Thuân, phó tổng Đầm-hà châu Hà-tĩnh (Hà-tĩnh), được bổ châu lý thay M. Lê-văn-Cung bổ đi chức khác.

Ngạch Học-chính. — MM. Lê-Nhiên và Vũ-thế-Linh có bằng Pháp-Việt Thành chung được bổ giáo-học tập sự.

M. Phạm-văn-Mâu có bằng Thành chung, cựu học sinh trường Cao-đẳng Sư-phạm được bổ giáo học hạng bảy.

M. Ng-khắc-Khoan được bổ trợ giáo tập sự.

Các nam nữ giáo học và trợ giáo có tên sau này được nghỉ một năm kể từ 1er Septembre 1923.

MM. Nguyễn-văn-Đang, giáo học hạng tư, Đặng-phúc-Hỡ, giáo học hạng năm, Mme Phạm-thị-Sỹ trợ giáo tập sự.

MM. Đỗ-văn-Hoan và Đặng-lợi-Hàm tức Tiêu, giáo học tập sự được từ chức kể từ ngày 1er Octobre 1923.

Ngạch Công-chính. — M. Ngô-đình-Lộc, thư ký hạng năm ngạch Công-chính được nghỉ giả hạn sáu tháng lĩnh nửa lương ông tại Bắc-ninh.

DƯƠNG BÁ-TRẠC
ET
TĂNG-KHÁNH-LONG
dit **ĐỒNG-NAM-MỸ**

Dệt lãnh lụa, vải-màn, khăn mặt, đóng giày tây, giày ta, va-ly, làm mũ (nón), khăn sếp, ghệ mây, và buôn đủ các thứ hàng Bắc-kỳ, bán cất và bán lẻ.

Tổng cục : Hà-nội phố hàng Bông, số 152.
Phân cục : Sài-gòn đường Catinat, 10, đường Bonnard, 90.
Công-xưởng tại Thái-hà-ấp.

Hàng tốt giá hạ, quí-khách chiếu cố xin cứ gửi thư về ĐỒNG-NAM-MỸ số 152, Rue du Coton, Hanoi.
2095

Nạn ô-tô. — Sáng hôm qua một cái ô-tô do một người Tây vận máy ở phố Tràng thì rẽ sang ngõ Phè-doãn thì bị một cái xe bò của sở Lục-lộ thành-phố do hai tên cu-li đương đẩy đụng phải. Một bên tay xe bò đụng vỡ đèn *phare* ở đầu xe và cái kính chắn phong thì bị vỡ tan tành, còn cái khung xe cũng bị gẫy khuỷa xuống. Còn người cầm máy ô-tô thì bị thương xoàng ở tay.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Tin tàu. — Tàu *Jade* ở Hương cảng lại ngày thứ tư hồi 14 giờ 15 có 56 người Trung-hoa là hành khách. Những người này phần nhiều ở các miền bên Trung-quốc có loạn sang tị nạn nước ta.

Mỗi lần tàu ở Hương-cảng sang hơn bà kém, số người Trung-hoa sang tị-nạn loạn-lạc ở bên ta có tới năm mươi người, đồ đồng tức đầu năm đến giờ cũng có ngót năm nghìn người vừa nam-phụ lão-ấu. Phần nhiều những người đi phương xa tị nạn như thế là những nhà thế-phiệt giàu-sang cả, nên chỉ các khách sạn cùng những trà-lâu tửu-điếm của đồng-bang họ đều không đủ chỗ dung chứa. Ấy là không kể số người đã tản mát đi các nơi rồi đấy; giá mà họ cứ tụ tập cả ở thành phố ta thì cái va thực dụng đất đỏ khó lòng tránh khỏi. Không biết họ còn sang nữa hay thôi.

Thuyền đám. — Ngày thứ hai trước ở thành phố ta không có mưa gió gì, thế mà ở cửa Văn-châu lại có giờ to như bão được cũng lạ. Ấy hồi con gió dữ dội bất kỳ như thế nên chiếc thuyền cát tên Hoàng-gia Long ở Quảng-yên về bị đắm ngay ở gần phao đèo đó. Cứ như lời khai của tên lái Long thì trong thuyền có năm người thầy-thợ, khi thuyền đắm chỉ lên được có bốn, còn một người tên là Đinh-v-Hòe, 53 tuổi, quán làng Ngọc-xuyên, tổng Trung-hành, huyện Hải-an, thuộc về địa-phận thành-phố Haiphong, bị nước cuộn trôi đi đâu mất, hiện tới nay cũng chưa tìm thấy xác. Sự thiệt thòi không kể cái xác thuyền cũng đã tới bốn trăm rưỡi bạc.

Thuế xe cộ. — Mấy bữa này ta thường thấy nhiều xe lay hay xe đạp gián mảnh giấy, ở xa trông không rõ, đến gần mới biết là tờ biên lai cần kho bạc về thuế xe. Trước cứ tưởng rằng họ điền rõ mới làm trò vậy, nhưng sau hỏi lại mới biết là gián cái tờ biên lai cần kho bạc vào xe như thế để tránh sự phiền nhiễu của người đi bắt xe chưa nộp thuế khỏi phải hỏi đến luôn. Ừ, mà độ này thấy đi bắt xe chưa nộp thuế dễ lắm, chẳng khác gì ngày nào các thầy đi bắt hụi thuế thân vậy.

Nhà phải rỡ. — Ba gian nhà số 45, 47 và 49 ở phố Bến-cửa phải rỡ đi làm lại cho hợp thể lệ và đúng cách vệ sinh của thành phố. Nghe đâu ba gian nữa ở phố Tây, gần nhà hội-thợ, cũng phải rỡ làm lại.

Còn nhiều nhà ẩm-thấp bên-thì thì hội-đồng vệ-sinh bắt các gia-chủ phải lát gạch hoặc gạch lát đã quá cũ cũng phải lát lại cho được sạch sẽ.

Bị gỗ đè. — Năm giờ chiều ngày thứ tư ở sở La-nhiên tức là Société des Ateliers Maritimes có người phu bị phiến gỗ to tướng đè rập lấy. Số là lúc ấy một bọn phu cùng kéo gỗ với nhau, nhưng chỉ vì mấy người thột tay không nắm dây nên một mình người bị thương đuổi sức phải chịu thiệt.

Ông chủ sở La-nhiên tập tức viết giấy cho đưa người bị rủi ro đi nhà thương buộc thuốc, nhưng chưa rõ có khỏi qué cụt không.

VIỆT-TRÌ

Dây tơ bất lương. — Một nhà ở phố kia ngã say thế nào mà dây tơ mở hòm lấy tiền và quần áo ở trong hòm bên cạnh đầu giường rồi lại vứt đưa con nít vài tháng ra đường cái nó khóc ngớt một giờ đồng hồ vẫn không biết. Người láng giềng nghe tiếng sang bồ lấy đem về. Một lúc lâu mới thấy người mẹ bo, người ở cạnh mới nói cho biết, thì mới rõ là con và em đã thừa cơ lấy trộm mà trốn đi.

PHÚ-LẠNG-THƯƠNG

Một điều đáng khinh. — Tối hôm 2 Septembre một bọn nước năm sáu chàng cùng nhau vào hiệu cao lâu kia nống nước. Lúc bạn đầu nghe mấy chàng trò chuyện thì tưởng là người lịch sự phẩm giá con người xứng đáng với cách điệm trang ăn mặc. Sau thấy các chàng tạo tở với nhau vì một chuyện gì mà khích bác nhau em sồm gần nổi đòng đóc.

X.

Chết đuối. — Hôm thứ bảy 1er Septembre ở con đường Phả-Lạng-thương đi Nhã-nam có một người bị chết đuối ở quãng lội. Chỗ lội này không sâu, song đường đi ngoắt ngoéo, người ấy cưỡi ngựa, trong khi lội, ngựa lồm đường thụt xuống rộng, đột mình tế cất đi đột, thành ra người ngồi ngựa ngã nhào đầu xuống trước chìm lỉm. Chẳng người này không biết bơi và đường trường rong ruổi đã một mối nên không lên được. Lũ nhi-đồng ở đàng xa trông thấy chạy lại thì người ấy đã chết rồi. Người nhà người chết ấy đã nhận được xác và được phép mai táng.

PHÚ-LÝ

Thăng chuyển. — M. Phó-bá-Thuận, hậu-tuyển tri-huyện ở Hà-nam mới có nghị-định bổ đi tri-huyện Phong-doanh, Nam-định.

Trường Pháp Việt. — Học trò các trường đã vào học cả rồi, trường nam nữ học-sinh, số học trò năm nay cũng tăng tiến hơn năm ngoái, Những nhà xin học cho con năm nay không thấy ta than gì cả.

Hai lớp đồng ấu còn thừa chỗ ngồi, nhà nào có con trai từ 6, 7, 8 tuổi thì đến trường mà xin.

YÊN-LẠC (Hànam)

Việc cờ bạc. — Bản-quán tiếp được bài này, cứ nguyên văn đăng báo :

Trả lời lại bài « Lại sóc-đĩa » đăng ngày 17 Août số báo 1922 công bài « Cái bọt có bọc » đăng ngày 20 Août số 1924 của ông L-m-V lại cáo về mục Hà-nam thời-sự, và hai bài ấy có lẽ can thiệp đến danh giá chúng tôi, vậy xin vì sự thực có mấy lời trả lại như sau này :

Nguyên dân Lãnh là thuộc về làng Yên-lạc, làng Yên-lạc là sở tại tôi, từ khi tôi ra làm việc đến nay đã được bốn năm, chưa từng thấy có đánh bạc bao giờ, mà ngày hội đền Lãnh mới rồi, chỉ có khách đàn bà ở các nơi về lễ cũng lèn đồng mà thôi, chứ làm gì có khách đến đánh bạc, mà ông lại bảo nhất là ngày hội đền Lãnh lại càng sát phạt nhau kịch-liệt; vả trong những ngày hội ấy thường thường ngày đêm tôi vẫn đến xem qua, không thấy chỗ nào đánh cờ bạc cả. Ông lại nói rằng : ở làng Yên-lạc có một người mới đây chực chán đời về nỗi thua bạc, tôi đã đề làm xét việc đó thực không thấy người nào có nỗi ấy.

Ông L-m-V ơi, ý hẳn ông có mấn nóng chăng, cho nên việc chưa được đích thực mà ông đã vội đăng, nhưng nếu quả ông có mấn ấy, đám xin ông tìm phương mà điều trị đi, chứ cứ đề nguyên chúng ấy mà không chữa thì cũng có người tai vạ về đồng.

Thôi, xin ông từ giờ về sau, phải nên quan sát cho rõ thực, chớ có mơ hoảng như thế nữa, trước là kém giá trị bài lại cáo, sau là rầm tai độc-giả. Đào-mạnh-Văn lại cáo

(*Xem trang thứ tư*)

SẮP-NHIÊN-ĐÀI

Tối thứ sáu 7 Septembre 1923
Diễn hai tích (Toàn chèo)
Các vai đào kép đích đáng
Tích thứ nhất :
THỔ-CÔNG THIÊNG
Tích thứ hai :
CHỮA BỆNH GHEN

Tối thứ bảy 8 Septembre 1923
UYÊN ƯƠNG MỘNG HỒ ĐIỆP
TỐNG LƯƠNG DUYÊN
(Tích mới soạn)

Vườn xuân bướm mách tin xuân.
Khiến cho tài tử phấn văn vì tình,
Dù ai sinh sự bất bình.
Đố ai gỡ được duyên mình với ta.

DỊP TỐT ÍT CO

Nếu các ngài muốn may quần áo tây, nên đến hiệu ông H. Vallée, số nhà 37, Rue Paul-Bert (phố Tràng-tiền) Hanoi, ở đấy có các thứ serge marine thật tốt, kể một thước, cam-đoan rằng toàn laine.

Hạng nhất một coupe 3 m. vừa một bộ quần áo cả gilet giá là 9 p.60
Hạng nhì — 7. 50
Hạng vừa 1 p. 90 một thước, khổ 1 m. 3670

Nhà máy đúc Kẽm ở Quảng-yên cần dùng những thợ nguội và thợ biết lập mấy thực giỏi.

Hỏi ở đấy. 3667

Rượu bổ-đào:
TONIQUE TONKINOIS
Có tô chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo bình tự-nhiên in ra đây, chớ không như có mấy thứ thuốc vẽ những bình tự làm trò-cười cho trẻ-con và người có trí khôn thì không ai có thể tin được!

Xin xem-xét và so-sánh cho kỹ-càng!

Ngày mồng 7 tháng năm, niên hiệu Khải-định thứ bảy, tàu Ngài các phụng sắc chỉ chân phê rằng :

Chiếu như đơn dâng phòng của MONTÈS qui ông, có chế rằng mỗi thứ rượu bổ đã từng ngự dùng qua rồi hạp, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thị ghi cho qui được phòng chế-tạo để tỏ thanh-giá.

Khâm thử.

敕	有	徵	得
以	寫	得	得
疾	樂	得	得
生	活	得	得
得	養	得	得
就	病	得	得
此	表	其	內
內	有	得	得
閉	食	得	得
恭	病	得	得
蜂	所	得	得
	主	免	得
	病	得	得

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được! *Giá bán rất rẻ: 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

số 28

NGỌC-KIỀU-LÊ

(Chuyện một người nữ-sĩ có tài nhà ngọc phun châu, lại giữ được giá trong tuyết sạch, đáng làm gương cho bạn quần-thoa. Xem chuyện này thì đã biết rằng các bậc danh-nhân ở trên thế-giới từ xưa đến nay, đều bởi cái tinh-anh trong trời đất chung đúc mà nên, thợ Tạo hề có phân biệt nam-giới và nữ giới.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC đích thuật

Nguyên quan đốc-học ở đây tên gọi *Lý mận-học* vốn cùng *Ngô* hàn-lâm là bạn đồng niên và đồng môn. *Lý* học-đài tiếp được thư của *Ngô* hàn-lâm lấy làm khó nghĩ. Muốn theo lời *Ngô* hàn-lâm thì thương *Tô-hữu-bạch* là người có tài. Về lại vô tội. Mà không theo lời thì lại sợ *Ngô* hàn-lâm quá bất-đắc-dĩ phải đặt một viên giáo-quan bảo riêng với *Tô-hữu-bạch*, khuyên chàng nên vâng mệnh *Ngô* hàn-lâm đi, để khỏi ngăn-trở cho cái tiền-trình của mình.

Giáo quan tuân lời dặn, liền gọi *Tô-hữu-bạch* đến, thuật chuyện cho nghe và ân-cần khuyên bảo. *Tô-hữu-bạch* nói :

— Các quan có lòng thương mà chỉ bảo cho, đáng lẽ kẻ mộc-sinh này tuân-theo mới phải, ngặt vì kẻ môn-sinh có một nỗi riêng, không thể giãi bày ra được. Dám xin các quan liệu lời mà phân-trần cho thì kẻ môn-sinh này được ơn vô cùng vậy.

Giáo quan nói :

— Hiền khế nghĩ lắm ! năm nay hiền-khế đã 20 tuổi, chính đang độ nên lấy vợ. *Ngô* hàn-lâm có lòng tốt muốn gả, cũng là một việc rất hay. Đã đành rằng cái phú-quí của nhà *Ngô* hàn-lâm, hiền-khế là bậc cao-tài, cũng chẳng thiết gì, nhưng tôi nghe nói tiểu-thư nhà ấy, tài-mạo vẹn mười, dầu hiền-khế có miễn-cưỡng mà ưng-thừa nữa, trưởng cũng chẳng thiệt-hại gì, can chi lại cố ý từ-chối.

Tô-hữu-bạch nói :

— Môn-sinh này không dám nói dối tôn-sư. Số là tiểu-thư nhà họ *Ngô*, môn-sinh này đã đò hỏi kỹ-càng, cho nên không thì nào mà vâng mệnh được.

Giáo-quan lại nói :

— Hiền-khế đã không thuận thì cũng không thể cưỡng được. Nhưng *Ngô* hàn-lâm cùng quan đốc-học đây là bạn đồng-niên và đồng môn lắt thế nào cũng tình-vị nhau. Nếu việc này không thành thì tôi e có hại cho cái tiền-trình của hiền-khế.

Tô-hữu-bạch tủm-tỉm cười mà đáp rằng :

— Một anh học-trò xác, nào để biết tiền-trình những gì, chẳng lẽ lại vì cái đó mà chịu khổ một đời, xin tấy ý tôn-sư xử đoán.

Nói xong, liền đứng dậy các-từ lại ra. Giáo-quan thấy việc không thành, lại tức-khắc chuyển bẩm để *Lý* học-đài biết.

Lý học-đài không bằng lòng mà rằng :

— Ai ngờ anh chàng này lại ngông-cuồng đến như thế !

Lý học-đài đã toan truất tên đi, nhưng lại ngẫm-nghĩ mà rằng :

— Việc này là một việc rất hay. Giá-sử một anh học-trò nghèo khác được như thế thì thật mừng rỡ xiết bao, mà anh ta cứ nhất định chối-từ, khen cho cũng là một người có chí.

Lý học-đài nghĩ vậy, lại có lòng thương *Tô-hữu-bạch*, chưa nỡ truất tên vội. *Lý* học-đài còn đang ngần-ngừ, bỗng tiếp được mấy đạo công-văn báo tin như sau này :

Đạo thứ nhất nói quan Thái-thường tự chính-khanh mới thăng Công-bộ thị-lang-hàm là *Bạch-huyền* đi sứ có công, được thực-thụ thị-lang. Nay lại cáo bệnh, chuẩn cho đổi-dịch (1) về làng điều-trị. Khi nào khỏi bệnh, sẽ lại bổ dụng.

Đạo thứ hai nói quan ngự-sử là *Dương-đình-chiêu* tiến cử đắc nhân, được gia thăng Quang-lộc tự thiếu-khanh.

Đạo thứ ba nói tòa Hàn-lâm hiện nay hiếm người. Vì thi hương thi hội đều sắp tới nơi cả, vậy có chỉ triệu các quan cáo giả như bọn *Ngô-khuê* (tức là *Ngô* hàn-lâm) phải tiến Kinh để cung chức.

Lý học-đài vâng lời *Ngô* hàn-lâm sắp vào triều cung chức, lại thấy *Bạch-huyền* là tiền-quyến với *Ngô* hàn-lâm đang có công to, mới chẳng đoái chi đến *Tô-hữu-bạch* nữa, tức khắc phải bài truất tên bẻ về tội cuồng-vọng.

Các học-trò nghe được tin ấy đều lao-nhao nghị-luận, cho là một sự tàn-vận. Người thì cười *Tô-hữu-bạch* ngày dại, người thì khen *Tô-hữu-bạch* khí-khái, lại có một bọn chơi thân với *Tô-hữu-bạch*, đều lấy làm phẫn uất bất bình.

Chàng bảo nhau rằng :

— Việc vỵ chồng phải đề cho người ta thuận tình mới được, có lẽ nào vì một việc tư-hôn mà lại truất tên !

Chúng đã toan làm một tờ trình để khiếu-oan hộ nhưng *Tô-hữu-bạch* hai ba lần can ngăn mà rằng :

— Chỉ vì cái tên đỗ đầu lý mà gây ra chuyện lôi-thôi, ngày nay truất bỏ đi, lại càng trong sạch chẳng sao. Các hiền-huynh đừng lấy làm nghĩ.

Chàng thấy *Tô-hữu-bạch* nói vậy, lại thôi. Lại nói chuyện *Ngô* hàn-lâm đang trong cơn tức giận, viết thư xin truất tên *Tô-hữu-bạch*, nhưng khi thấy đã truất tên rồi, nghĩ cũng thương tình, vẫn định một vài hôm nữa lại viết thư xoá với *Lý* học-đài mà xin tha cho.

Sau bỗng nghe tin *Bạch-công* đi sứ đã về, và tin triều-đình triệu vào cung chức, *Ngô* hàn-lâm nói chuyện cho *Tô-kiều* tiểu-thư biết, cả nhà mừng-rỡ xiết bao, thành ra quên mất việc *Tô-hữu-bạch*.

Ngô hàn-lâm thấy có chỉ triệu, đang lẽ phải tiến Kinh ngay, nhưng vì muốn đợi *Bạch-công* về qua đó, để giao trả *Tô-kiều* tiểu-thư, bởi vậy mới còn đợi ở nhà, mà nhất-diện sai người đi đón.

Bấy giờ *Bạch-công* đã thực-thụ chức Công-bộ thị-lãng, nhưng được phép đi dưỡng-bệnh. Đi chưa đầy một tháng thì tới *Kim-lăng*, vào nhà *Ngô* hàn-lâm.

Ngô hàn-lâm chạy ra nghênh tiếp, vui vẻ không biết đường nào. *Bạch-công* tạ ơn *Ngô* hàn-lâm, *Ngô* hàn-lâm cũng tỏ lời mừng *Bạch công*, rồi mới vào nhà trong, gọi *Tô-kiều* tiểu-thư ra bái-kiến.

Tô-kiều tiểu-thư trông thấy phụ-thân, mừng-rỡ kể sao cho xiết. Bấy giờ *Ngô* hàn-lâm đã bảo người nhà hãy tiệc để cùng *Bạch-công* rửa chân tẩy-trần (1). Trong khi sắp tiệc, *Ngô* hàn-lâm hỏi đến những công-việc đi sứ.

Bạch công thở dài mà rằng :

— Công-việc triều-đình, nghĩ chán quá ! Hôm trước nhân-dịp phụng mệnh đi sứ là cốt để đi nghỉ-ngơi thỉnh-thoảng-hoàng, thế mà trong lúc ấy-thuyền chỉ nói cùng bậc-văn và đàng ấu-mão rồi, tịnh không có một chữ nào nói đến việc nghênh thỉnh cả. (Thường-hoàng thấy xây, rất lấy làm không vui. *Cải-tiên* (thường gọi) cũng bỏi vậy mới cần-đại.)

(*Còn nữa*)

(1) Tẩy-trần nghĩa là rửa bụi. Không người đi xa mới về, người ta đặt tiệc mời uống rượu, thường gọi là chiêu-cựu tẩy-trần.

(1) Do-dịch nghĩa là được phép đi đến đâu thì bắt tinh trụ ở đấy phải thay đổi theo sự phục-dịch.

HƯNG-YÊN

Vì làm sao mà chết. — Đêm hôm 30 rạng 31 Août có một người chở thuyền bị chết đuối, dân làng Mộn-duyệt tự-tiện mang chôn, không trình báo gì cả. Quan trên xét ra thì chỉ biết đêm hôm ấy tên Ấy chở thuyền sang hạt Cẩm-giàng ăn trộm lúa rồi chết, nhưng chưa biết vì vỡ ý mà chết đuối, hay có người hại.

Cái sáng hôm 5 Septembre người ta thấy ở kẹn kia đường xe lửa Hanoi Haiphong ngay chỗ địa-phận làng Bình-lục huyện Văn-lâm có một cái thây đàn ông nằm sấp ở ruộng nước chưa biết chết đuối hay bị hại. Quan trên còn đương xét.

VIỆC KINH-ĐÔ

Bắc kỳ châu-phê. — Ngày 14 Août vừa rồi những ông người Bắc-kỳ vào tòng công hoặc thương-mại ở Huế đã họp kỳ hội-đồng thường-niên để bầu tòa trị-sự của hội Bắc-kỳ châu-phê mà các ông đã được quan trên y-chuẩn cho lập ra một hội ấy, mục đích cốt giữ lấy mối tình liên-lạc thân-ái của người đồng-châu, ở tại Kinh-đô Huế là hội chính mà ở các tỉnh thì cũng có lập chi-hội cũng theo một mục-đích ấy. Ngày ấy những công việc của hội ấy đã bàn định, thì ngoài ra có làm điều rất hay, như là hiện nay hội đã mua được một nơi nghĩa-trang rất rộng ở phía đông nội Ngự-bình để làm nơi tịnh-độ cho những kẻ tử-trận, lại định ra những món tiền trợ-cấp và khánh-hạ trong những khi gặp việc hiếu hỉ của người trong hội và việc góp liễm tiền tài mỗi ông hội-viên ba tháng một đồng; lại có bàn đến việc bầu cử các chức dịch tòa trị-sự thì hội đã đặt ông Trần-Đức làm chánh-chủ-hội, ông Bùi-Cang làm phó chủ-hội, ông Ng-Lư làm thủ-quỹ, ông Tạo làm thơ-ký; còn danh dự hội-viên thì có quan Thượng-thư bộ Hộ là Phạm đại-nhân cùng quan Hiệp-tá hưu-trí là Từ đại-nhân.

Tất cả hội-viên trong hội ấy hiện ở tại Huế cũng được vài trăm ông, chắc rằng sau này sẽ còn đông nhiều hơn nữa.

Ở Huế chẳng phải một mình hội Bắc-kỳ châu-phê mà thôi, cả người Nam-kỳ, Trung-kỳ cũng có đặt Đồng-châu, Châu-phê, cái mục-đích như vậy thực là hay lắm, vì mối dây thân-ái sẽ được vì đó mà ngày càng một thiết-thực hơn. Nhưng ta lại mong những cái dây thân-ái ấy sẽ góp mối mà kết nên cái mối liên-lạc chung thì lại còn hay hơn nữa vậy.

Sắc áo gì nên kiêng? — Trong sự phục sức thì ở nước Nam ta cả ba kỳ duy có Trung-kỳ dùng lắm sắc áo, chẳng từ là nhà quyền-quí sang trọng, kẻ ăn chơi phường phố, sắc áo mặc đều là dùng giống nhau, chính sắc giản sắc có mặc cả, chớ không phải như ở Bắc-kỳ, Nam-kỳ đàn ông đàn bà phần nhiều đều dùng sắc đen-(thâm) còn các sắc khác thì ít ai dùng, mà những người dùng gián sắc tức là người ăn chơi phường-phố cả.

Nay nói về Trung-kỳ ăn mặc dùng lắm sắc duy có Kinh-đô Huế thì người dùng sắc áo khác nhau rất nhiều, nhất là ở trong Cung, nơi ấy không khi nào dùng đến sắc đen bao giờ, mà trong năm mai chính sắc, ba mươi lăm mùi gián sắc thì duy có sắc vàng là sắc quí. — Sắc ấy chỉ dùng trong thượng-phục, nghĩa là Hoàng-thượng ngự phục và Lưỡng-tôn-Cung cùng các bà tiện-phi mà thôi, cho người ngoài chẳng ai được mặc sắc ấy. — Cách bốn mươi năm trước dầy chẳng những là sắc vàng người thường không được dùng mà thôi, cho đến áo gấm áo nhiễu người thường cũng không được mặc, giày người thường không được đi. Đến nay những sự ấy đã không tại cấm lệ đã đành, cho đến sắc vàng người thường cũng mặc, mới thật lạ!

Giữa lúc ngày hội trước bóng đ ện Huế-nam, khi Hoàng-thượng cùng Lưỡng-tôn-Cung ngự giá đến nơi, thì những người lính đàn-áp cùng là kẻ thị-vệ, loan-giá trông thấy ở trong bọn thiện-nam tín-nữ cũng đ-nhưng có lắm kẻ mặc áo sắc vàng, thì là sắc hoàng-bá hoàng-anh hoặc là sắc nga-hoàng, thảy đều bắt phải cởi đi hết.

寿醫林桂張

HỠI CÁC ÔNG MẮC PHẢI BỆNH TRĨ! XIN MỜI CÁC ÔNG QUÁ BỘ, TÔI CHỮA BỆNH NÀY

BỆNH TRĨ (tức là bệnh lòi tí) thực nhiều người mắc phải, chẳng những là đau đớn, như còn đến khi đại-tiện xong rồi thì lưu-huyết đầm đìa, thật là nỗi liệu cho ai người ta lắm, kẻ không chịu ngay cho khỏi, để lâu thì càng ngày càng thêm nặng sẽ sau khó chữa.

Khi mua chữa bệnh này đến đàng đau cái cho nên người có bệnh lấy làm đau đớn, vậy nên tôi đặng làm nghiên-cứu một cách một chuyên-môn chữa bệnh này không đau, không sót, chỉ trong mấy hôm thôi những cái mạn tp-bộ rụng rồi, mà trong khi đang chữa có thể làm hàng như thường không mất thì-giờ. Vậy ngài nào mắc phải bệnh nặng xin mời đến:

M. TCHUONG-QUAY-LAM
M, Phố mang Buồm. — HANOI

Sáng tiếp khách từ 8 giờ rưỡi cho đến 2 giờ chiều, đi chữa từ 2 giờ rưỡi đến 5 giờ.
Các tỉnh xa đến xin hãn tiếp.
Thư từ xin trả lời ngay. 2050

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào: TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ hiểu rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất quí để trị các chứng bệnh như: kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, còm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán 2$25 một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Bào-chế MONTÉS, 84, phố Tràng-tiền, Hanoi.

THUỐC THỤT

Injection Peyrard

D'ALGER

Là thứ thuốc lâu năm nhất, công-hiệu nhất để trị bệnh lậu và tất cả các bệnh chảy mủ đều hay mới.

Trong 232 người Á-rập thì 231 người khỏi về thứ thuốc này

(Theo tờ trình của viên thầy thuốc ở Alger)

BÁN TẠI:

SPÉCIALITÉS PEYRARD
45, Rue de Grenelle. — PARIS

Nhà đồng-hồ hai chuông

TỨC LÀ HIỆU

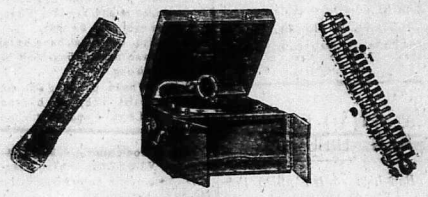
QUẢNG-HƯNG-LONG

Ở phố hàng Bồ, số 79, tỉnh Hà-nội

Bản-hiệu bán các thức hàng sắt, đồ làm nhà, các đồ tạp-hóa, các thứ đồ dùng

BÁN HẠ GIÁ, VÀ XUẤT NHẬP TỰ-DO

Xin mời quí-khách các tỉnh khi về Ba-bội, lại thăm bản-hiệu. 2050

CHANSON & Cie

58, Rue Paul Bert, Hanoi

Bản-hiệu có bán các thứ máy hát mới về rất rẻ, rất tốt và rất đẹp, và lại có cho thuê cả máy hát và các thứ đĩa, tiếng Bắc, tiếng Huế, tiếng Saigon, tiếng Tàu, tiếng Tây.

Bản-hiệu có bán cả các thứ điếu rất đẹp, rất tốt và hợp cách vệ-sinh.

Bản hiệu mới có thứ mõ « ÉMAILLINE » để lau đĩa hát rất tốt mỗi ống là 0$40. *Nay kính cáo.*

VỎ KÉN

Đồng-hồ đeo tay hạ giá

Mỗi cái 1$00

Thưa các quý-khách, những đồng-hồ đeo tay của bản-hiệu vì giá bọc cao 8 quan nên chúng tôi xin hớt giá mỗi cái 1$00. nếu chiếu giá không hớt thời xin biểu 1 cái kính giọng vàng cả hộp xin xem như sau này:

Đồng hồ đeo tay chân tối thấy giờ			giá trước	5$40	nay 4$40
—	id	—	số kim ly	—	6 00 — 5 00
—	id	kim thép và kim vàng		—	4 50 — 3 50
—	id	vuông thực xinh		—	5 30 — 4 30

Kể các quý-khách chiếu cố cho 2 cái mà không hớt giá, chiếu giá trước thời xin kính tặng 1 cái kính gọng vàng đổi mới và 1 cái hộp bằng aluminium rất là tiện nước nữa. Xin chiếu cố cho.

TONG-YUNE-TAI
49, Phố hàng Ngang, HANOI
2049

ATOPHAN-CRUET

THUỐC ATOPHAN-CRUET

là một vị linh hảo không có pha chế nhiều món

Mỗi hoàn 0,50 cr. (uống từ 3 đến 8 hoàn trong 24 giờ)

TRỪ CÁC BỆNH ĐAU LẠT-LÉO VÀ GÂN-CỐT

THUỐC PHÁP — Trữ tại: 4, Rue de Pré-de-la-Mule, PARIS — Ở PHÁP QUỐC LẠM

Cũng có bán tại: Ets. M. CHASSAGNE, Pharm., Haiphong, L. BOURGUIGNON, Pharm., và các hiệu bào chế khác.

GRANDS MAGASINS REUNIS

Hiệu Gó-đa cũ ở phố Tràng-tiền, Hanoi

NHÂN DỊP NGÀY KHAI TRƯỜNG HỌC

Từ thứ hai 27 Août cho đến mấy ngày sau:

Bán chiếu-khách những giấy bút, đồ nữ-trang, bàn chải, giao, nước hoa, mũ, áo lót mình, cà-vạt, giầy

Gian bán đồ ăn và gian bán rượu

BÁN CÁC ĐỒ MỚI SANG KỲ TÀU VỪA RỒI

Xin xem giấy khai giá hàng cùng chỗ bầy hàng

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Xe nhà và xe cho thuê

POUSSE-POUSSE SAIGONNAIS

Société Pse de Transports — Hanoi

7, Boulevard Bobillot, 7.

Téléphone N° 75

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU

(hiệu đầu sai)

Người bị bệnh giáp và bệnh sốt rét thường hay thấy trong mình một nhọc mà lại rất là tiêu khối. Khi bị bệnh thì nhiều mồ-hôi, yếu đuối đi, đánh trống ngực, ăn không ngon, ngủ không yên, đau lưng đau mình, khó thở, một nhọc lị thường.

Chân huyết kém bần đi, thế thì nên bổ ngay vào cho nhân huyết những chất để bù đi trong khi ốm là: chất sắt, như thế mà dùng thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu sai) thì không còn gì để khỏi hơn nữa.

Uống thuốc ấy bổ vào đến độ giấy thì tan ngay, không sợ nguy hiểm gì cả. Chỉ trong vài hôm lại thấy khỏe mạnh như thường; những người nào bị bệnh giáp mới khỏi, yếu đuối, đau lưng, đau mình, đau đ giấy, nay đánh trống ngực mà dùng thuốc này thì thấy khoan khoái lạ lùng. Chỉ uống hộ vài lọ thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu sai) này thì lại khỏe mạnh như thường.

Ở nơi bằng báo-chí lớn đều có bán cả.
2046

LAXO SODYL

Một thứ hạt gạp chất muối của loài quả thì xủi bọt lên.

Là thứ thuốc nhuận tràng rất tốt.

Thứ thuốc tẩy rất dễ dùng.

Trừ bệnh táo cùng các chứng khác vì bệnh táo sinh ra một cách rất chóng, như nhức đầu, đau gan, đau vị, đau ruột, bệnh trĩ, đau đầu ruột, bệnh trẻ, nhọt lở, vân vân.

Thứ thuốc này hiệu nhất, rẻ nhất.

Giá tiền: 1$25 một lọ 10 hay 15 liều

Về phần Đông-pháp có gởi bán tại:

Hiệu Bào chế E. CHASSAGNE

59, phố Paul-Bert, Hanoi

CẦN NGƯỜI LÀM

« Công-ty Phạm-văn-Phi chúng tôi vừa mới « thầu lại được việc chở thơ và hành-khách « đường Vinh đi Đông-hà trong 5 năm nữa. « Vậy chúng tôi đang mở to thêm nhà máy « và đã mua thêm nhiều xe mới ở Tây sang, « nên đương cần dùng những người thợ tiện, « thợ nguội và những người biết lắp máy xe « ô-tô. Ai biết nghề vào Vinh hỏi sẽ được « lương cao. »

2043 PHẠM-VĂN-PHI Công-ty lại cáo.

Imprimerie de Trung-Bắc Tân-Văn — Le Gérant: SUZANNE-VĂN-LUẬN

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)